

Slovenski dom

Stev. 294

V Ljubljani, sobota 21. decembra 1940

Leto V

Francija na novem razpotju

Nemčija naj bi jo silila, da dovoli njeni vojski prehod v Italijo in do sredozemske obale, Francija pa bi se temu rada izognila z grožnjo, da se bo njena Afrika pridružila Angležem

London, 21. dec. o. Reuter poroča s francoske meje: Navzočnost velikega števila nemških političnih osebnosti v Vichyju, pogoste seje francoske vlade in sestanki francoskih vodilnih osebnosti z nemškimi odposlanci, izpustitev bivšega podpredsednika Lavalja iz ječe ter obisk nemškega poslanika Abetza pri maršalu Petainu, pomenijo novo razdobje v odnosih med Francijo in Nemčijo. Zdi se, da hoče Nemčija izsiliti od Francije, da dovoli njeni vojski prehod čez svoje ozemlje v Italijo in v svoja pristanišča ob Sredozemlju, katera bi Nemčija, ko ji sunek čez Balkan ni uspel, hotela porabiti kot izhodišče za naskok na Anglijo v Afriki.

Laval je Nemcem vse to baje že obljubil, za kar ga je Petain odstavil in zaprl.

Maršal Petain se tem nemškimi zahtevam upira. Pripravljen je tesneje gospodarsko sodelovati z Nemčijo, ne pa ji dovoliti kakršnih koli vojaških ugodnosti. Njegov odpor ima močno podporo v dejstvu, da je francoska vojska v Afriki pod poveljstvom generala Weyganda še vedno nedotaknjena, dobro organizirana in oborožena ter razpolaga tudi z zadostnim letalstvom.

Če bi Nemci postavili maršalu Petainu ultimativne zahteve glede prehoda čez nezasedeno Francijo in glede vstopa Francije v vojno proti Angliji, je verjetno, da bo maršal Petain od-

stopil, kar naj bi bilo dogovorjeno znamenje generalu Weygandu, da se z vso francosko Afriko in njeno vojaško silo pridruži Angležem.

Maršal Petain bi se odkritemu sporu z Nemčijo rad izognil in je, kakor poročajo iz Vichyja, že dni poslal osebno pismo kanclerju Hitlerju.

Mogoče pa je, da je vse to govorjenje o nemških poskusih za prehod čez Francijo samo igra, s katero hoče Nemčija odvrti pozornost od pospešenih priprav za vdor v Anglijo, še preden bi se Anglija z ameriško pomočjo kaj preveč ojačila.

»Nase osvobojenje ni bilo slučajno, čeprav nam je svoboda vzklikla drugače kakor drugim narodom. Slovenski zgodovini sicer ne manjka junakov, ki so se z orožjem v roki borili za narod, toda njen glavni del zavzemajo duhovni velikani in tvoreci narodove kulture, ki so s svojim delom prav tako dosegli to, kar so drugi narodi z orožjem.«

(Uvodne besede dr. A. Korošca v Spominskem zborniku Slovenije.)

55. dan vojne med Italijo in Grčijo:

Angleško vojno brodovje na Jadranu

Napadlo je glavno albansko pristanišče Valono

Nekje v Italiji, 21. dec. o. Včerajšnje italijansko uradno vojno poročilo pravi o bojih v Albaniji:

Na grškem bojišču trajajo na odseku 11. armade hudi boji. Včeraj so bila na več krajih hudo bombardirana zbiranja sovražnikovih čet. Tri sovražna letala so bila sestreljena. Naša letala vrste Pisciatelli so napadla neko ladjo in jo potopili. Naša letala so bombardirala in s strojnimi obsestreljevala tudi zbiranje mehaniziranih vozil ter konvoje. Pri poskusnem napadu sovražnika proti Valoni 18. t. m., so naši lovci sestrelili tri letala vrste Blenheim.

London, 21. dec. Reuter: Angleško pomorsko poveljstvo sporoča: Lahke in težke enote britanske brezdomske brodovje so zaplule v Jadransko morje, da bodo vzemirale sovražnikove prometne zveze med Italijo in Albanijo. V noči med 18. in 19. decembrom je skupina bojnih enot, sestavljena iz križark in rušilcev, priplula v Jadransko morje na črti med Barijem in Dračem. Srečala ni nobene sovražnikove ladje. Isto noč je neka skupina vojnih ladij pod poveljstvom vrhovnega poveljnika brodovja plula skozi Otrantsko ožino in hudo bombardirala Valono, glavno središče za oskrbo Italijanov v Albaniji. Brodovje je oddalo na mesto skoraj 100 eksplozivnih gra-

nat. Ves čas teh operacij niso britanske enote trčile ob nikakršen sovražnikov odpor.

Newyork, 21. dec. o. Radijske postaje družbe NDB poročajo v zvezi z napadom angleškega brodovja na Valono, da so se oddelki angleške vojske začeli izkrcavati v Valoni. Novica ni od nikoder potrjena in tudi sicer malo verjetna, zakaj za tako operacijo bi bilo potreba velikega števila čet, prevoznih ladij in vojnega brodovja.

Četrti dan obleganja Bardije

Angleške čete so vdrlle v zunanji pas utrd - Napovedi o drugi veliki bitki pred Bengazijem

Nekje v Italiji, 21. dec. Stefani: Uradno poročilo vrhovnega poveljstva italijanske vojske pravi: V obmejnem pasu Cirenaike je naše topništvo z uspehom izvedlo protinapad na sovražne postojanke in mehanizirana sredstva pri Bardiji. Med akcijo so skupine sovražnih letal napadle formacije našega letalstva, ki so na ta napad odgovorile in se spustile v boj. Dve letali Hurricane sta bili sestreljeni, eno naše lovsko letalo pa se ni vrnilo. V noči od 18. do

Atene, 21. dec. o. Reuter. Grška ofenziva še vedno traja. Hujši boji so na južnem delu albanskega bojišča, kjer so poskušale italijanske tankovske enote zavzeti grške postojanke. Grki so se uprli in prisilili Italijane k umiku. Grške čete še vedno niso vkorakale v Tepelini in Klisuro, ker sta ti mesti še vedno pod ognjem italijanskega topništva.

V Atenah so sprejeli z velikim veseljem včerajšnje uradno poročilo, da je angleška vojna mornarica bombardirala Valono. Prirejene so bile velike manifestacije za Angleže.

Iz zanesljivega vira poročajo, da je treba v kratkem pričakovati važnih novic z Dodekanesa, ki se bo zaradi pomanjkanja živeža udal.

19. decembra je bila bombardirana Aleksandrija.

Kairo, 21. decembra. Reuter: Včerajšnji dan napada na Bardio so boji zavzeli obseg obleganja. Italijanska posadka, ki je dobro preoblikovana, se upira do skrajnih moči. Ni nikakih podatkov o tem, da bi maršal Graziani skušal Bardio podpreti po poti ob obrežju, to je iz Tobruka. Če bi to poskušal, se mu to najbrž ne bi posrečilo, ker imajo angleške čete oblast nad to cesto.

London, 21. dec. o. Reuter: Iz Kaira poročajo, da angleško letalstvo neprenehoma bombardira Bardio in Derno. Italijanske čete, ki branijo Bardio, so dobro oborožene in imajo še dovolj hrane, ne morejo pa dobiti po zraku novih zalog, ker so angleški lovci neprestano nad oporiščem Derno. Računajo, da sta v Derno dve celi diviziji, kar bi bilo približno 20.000 mož. Pri včerajšnjih letalskih napadih je bilo v bitki z italijanskimi lovci sestreljenih 5 italijanskih letal brez lastne izgube.

Kairo, 21. dec. o. Angleške čete so po zadnjih poročilih vdrlle v zunanje utrdbe okoli Bardie. Te utrdbe so razporejene v krogu 25 kilometrov okoli mesta.

Posebni Reuterjev dopisnik poroča z afriškega bojišča, da so angleške čete zdaj prodrle od Bardie do Sivaka, od koder drži avtomobilska cesta proti Tobruku. Ni razloga za misel, da se bo angleški napad ustavil po zavzetju Bardie. Angleške čete imajo odlične položaje, so številne, dobro oskrbljene in razpoložene, tako da bodo nadaljevale z napadom. Pri Tobruku in Derno zaradi navala italijanskih beguncem ne pričakujejo posebnega odpora in menijo, da se bo naslednja velika bitka razvila za Bengasi, glavno vojno pristanišče v Libiji, kjer bo spet igralo veliko vlogo angleško brodovje. Bengasi leži 400 km od Bardie.

Novi angleški neprebojni tanki

London, 21. dec. o. Reuter poroča: Novi angleški tanki, ki so jih v velikih množinah začele izdelovati angleške tovarne, imajo tako močan oklep, da ga ne prebijajo krogle iz nobenega od doslej znanih protitankovskih topov. S tem si je Anglija spet osvojila prvenstvo v bojnih vozovih, ki so jih izumili Angleži. Nemci pa jih izpopolnili ter uspešno porabili.

Angleške sile v Afriki znašajo 1500 letal, 425.000 mož in 500.000 vojnega brodovja. Vse to je Anglija vrgla v boj proti Italijanom, ki se vseeno povsod junaško upirajo. Gornje številke pa najbolj kažejo nesporazmerje med obema nasprotnikoma, poroča agencija Stefani, ki pa ne navaja številke za italijanske sile v Afriki.

Znani ameriški Gallupov zavod za raziskovanje javnega mnjenja, je ugotovil, da 55% amerikkancev odobrava Rooseveltov načrt za posoditev vsega ameriškega oržja Angliji in za denarno pomoč.

Ves finski tisk navdušeno pozdravlja izvolitev Rista Rytija za novega državnega poglavarja. Novi predsednik bo lahko računal na podporo vsega finskega naroda, ki je s to volitvijo še enkrat dokazal svojo miroljubnost in voljo do obnovitve države.

Brezpomembni italijanski neuspeli v Albaniji in Afriki, ne bodo privedli Hitlerja od tega, da bi zapustil svojega zaveznika, ampak so to storili Angleži. Ne sme se pozabiti na tradicionalno nemško zvestobo. Če pomoč potrebna, bo nemški vojaški stroj takoj začel delovati tudi za Italijo, ves svet pa ve, kaj to pomeni, pišejo brazilski listi, kakor javlja nemški poročevalski urad

Vesti 21. decembra

Do važnih sprememb naj bi v kratkem prišlo v italijanski vladi. Zunanji minister grof Ciano naj bi šel za poslanika v Tokio, na njegovo mesto pa naj bi prišel mož, ki ne bi tako poudarjal brezpogojne italijanske zveze z Nemčijo, poroča »Newyork Times«.

V bolgarskem parlamentu so včeraj sprejeli prvi del novega zakona o vrstvi bolgarskega naroda. Ta del prepoveduje v Bolgariji mednarodne tajne organizacije, zlasti framasone in kominternu.

Predsednik angleške vlade Churchill bi rad trenutne angleške uspehe v Afriki izpremenil v kupčijo, še preden bo nastopil preobrat, daš ve, kako težaven je vojni položaj, piše »Berliner Börsen Zeitung«.

Dr. Korošec si je pridobil velike zasluge za Slovenijo in za vso jugoslovansko državo, zato njegovo delo ne bo nikdar pozabljeno, sodi vodilni nemški dnevnik »Völkischer Beobachter«, ko poroča o pogrebu slovenskega voditelja. Lepo je počastil pokojnega voditelja in državnika tudi vodilni švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung«.

Sedanji posveti med Nemčijo in Francijo se tičejo samo teh dveh držav, pravi italijansko uradno poročilo, izdano v pojasnilo, zakaj tudi Italija ne sodeluje pri pogajanjih. Poročilo dostavlja, da je vzajemnost med Nemčijo in Italijo tako trdna, da je ni treba pri vsaki priložnosti poudarjati, zlasti pa ne danes.

Za novega angleškega poslanika v Združenih državah bo najbrž imenovan seda nji zunanji minister lord Halifax, ki ima veliko lastnosti za tako mesto, poroča agencija Reuter.

Novi francoski zastopnik pri nemški vladi, de Brinon, je bil včeraj sprejet pri maršalu Petainu in pri vseh vodilnih francoskih ministrih. De Brinon je zagovornik popolnega sodelovanja z Nemčijo ter se zavzema za to, da bi Francija napovedala vojno Angliji.

Kancler Hitler je odlikoval z železnim viteškim križcem in hrastovim listom poveljnika podmornice, ki je potopil nad 200.000 ton tujega brodovja.

Turška zbornica bo danes ali jutri podaljšala obredno stanje v evropski Turčiji za nadaljne tri mesece. Vlada ji je potrebni zakonski predlog že poslala.

Za novega romunskega zunanjega ministra bo morda imenovan sedanji poslanik v Berlinu Creceanu, v katerem vidijo Nemci poročilo, da bo Romunija res izvajala Nemčiji naklonjeno zunanjo politiko. Prejšnji zunanji minister knez Sturja, je moral odstopiti, ker se je upiral nemški zasedbi, poroča agencija United Press.

Grška uradna poročila skoraj vsak dan govorijo o učinkovitem bombardiranju Drača in Valone. V resnici pa je grška in angleška letala le redko videti nad Albanijo in še takrat kadar prilete tja, je njihova usoda že zapetena, poroča poseben dopisnik agencije Stefani iz Albanije.

Včeraj je poteklo šest mesecev, kar je sivolasi maršal Petain prevzel vlado v Franciji ter si naprtil težko breme odgovornosti za sklenitev premirja z Nemčijo. Francoski listi o pomenu tega dogodka, ki tvori začetek narodne revolucije, veliko pišejo in poudarjajo maršalove načrte za bodočnost.

Velika Britanija ni več sposobna odločati o izidu sedanje vojne. Odloča lahko samo o tem, kako daleč želi, da jo uničujejo drugi in o tem, kdaj se bo vdala. Sedanji boj ne pušča nobenih upov na zmago. Angleška javnost že omahuje. Angleško ljudstvo bega zmedeno skozi ulice Coventryja, Bristola, Birminghama in Londona ter hoče samo košek streme nad glavo. Boriti se je treba za tisti trenutek, ki bo vrnil Evropi srečo, nemškemu narodu pa mir, piše nemški propagandni minister dr. Göbbels v listu »Das Reich«.

Madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja, so morali prepeljati na kliniko v Budimpešti, ker mu razen gripe nagajajo tudi ledvice.

Zahtevajte povsod naš list!

Amerika naj bi posredovala za ločen mir med Anglijo in Italijo?

Newyork, 21. dec. o. Associated Press: Ameriški listi še vedno prinašajo iz Italije poročila o prihajanju nemške vojske. Listi poročajo o tem v zvezi z nemškimi poskusi, da bi Nemčija izsilila od Francije prehod za svojo vojsko in izročitev sredozemskih pristanišč za nadaljne operacije proti Angliji, s katerimi hočejo Nemci pomagati Italiji. Ni verjetno, da bi v Italijo prihajalo kaj veliko nemških vojakov, ker bi to v italijanskem ljudstvu vzbudilo nerazpoloženje, saj bi v močni nemški voj-

ski na svojih tleh videlo znamenje, da je Nemčija prevzela vojaški protektorat nad Italijo.

Ameriški listi označujejo kot prezgodnje vse govornice iz Londona o tem, da naj bi maršal Badoglio igral v Italiji enako vlogo, kakor jo je ob sklepanju premirja v Franciji igral maršal Petain.

Nenadna vrnitev ameriškega poslanca v Rim, razlagajo kot dejstvo, da Združene države pričakujejo, da bo Italija nekega dne zaželela posrednika za sklepanje miru z Anglijo.

Letalska vojna med Nemčijo in Anglijo

Po treh mirnih dneh spet huda noč nad Londonom

Angleži so bombardirali velika zahodna nemška mesta

Berlin, 20. decembra. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča: Snoči je neka podmornica poročala, da je potopila 40. sovražnikovo trgovinsko ladjo ter tako dosegla 208.975 tonaže potopljenih sovražnikovih ladij. Neko sovražno letalo je napadlo s torpedom nemško ogledniško ladjo, ki je takoj začela krepko protiletalsko streljanje in nevarno zadela sovražnikovo letalo, ki ni zadelo svojega cilja. Letalstvo je v teku včerajšnjega dne izvedlo ogledno delovanje nad Veliko Britanijo. V St. George prekopu južno od Carnborn-Pointa smo potopili sovražnikovo ladjo za 12.000 ton. V noči med 19. in 20. decembrom so boina letala uspešno napadla važne vojne cilje v središču Londona. Britanska letala so vrgla preteklo noč bombe na zahodno Nemčijo in povzročila neznatno škodo. Ubila sta dva civilista, ki sta bila zunaaj zavetišča.

London, 20. decembra. o. Od srede na četrtek ponoči so angleška letala bombardirala Gelsenkirchen, Duisburg, Köln in München. Povsod so povzročili veliko škodo in večje požare. Ostale skupine pa so bombardirale Cherbourg. Vsa letala so se srečno vrnila. Snoči je angleško letalstvo ponovno bilo nad Nemčijo in nad mesti v zasedenem ozemlju. Podrobnosti niso znane.

Po treh dneh miru je bil snočnji nemški napad na Anglijo posebno hud nad Londonom. Trajal je več ur. Hud napad je bil tudi na mesto ob reki Mersey. Povsod so padale eksplozivne in zažigalne bombe ter so povzročile na nekaterih krajih velika razdejavanja in večje požare. Kljub temu pa je uspelo gasilecemu do jutra omejitvi vse požare. Druge skupine so bombardirale mesta v srednji Angliji, kjer pa ni bila povzročena velika škoda in tudi smrtnih žrtev ni bilo.

Žalne slovesnosti za pokojnim dr. Korošcem v Sloveniji in drugod

Vedno in vedno se prihajajo sožalne brzojavke od raznih ustanov in organizacij. Izrazi sožalja prihajajo na dr. Kulovca, bana, na banovinski odbor JR7 in druge javne naslove. Vseh, ki pošiljajo izraze sožalja pač ne moremo naštevati, ker bi to zavzelo preveč prostora. Spominske svečanosti so povsod po naši ožji domovini Slovenije, pa tudi po drugih delih države, posebno tam, kjer žive Slovenci. Velike žalne svečanosti so bile pa v Ptujju, Celju, Mariboru, Bledu in drugih večjih krajih Slovenije.

Na osmi ran voditelja slovenskega naroda dr. Antona Korošca je bila danes v cerkvi, v kateri je dr. Korošec redno maševal, črna sveta maša za pokoj duše velikega državnika in združnika. Pri obredih so bili navzoči delegati vseh združenih zvez in združenj, ki so prispe-

na občni zbor Glavne združne zveze. Maševal je predsednik Združne zveze iz Zagreba dr. Avgustin Juretič. Nato so številni duhovniki opravili molitve pred katafalkom, ki je bil zavrt v črno ter čeznj položena združniška zastava.

Danes ob pol 9 je imelo ljubljansko Novinarsko združenje mašo za dušnico za svojim članom, pokojnim dr. Korošcem v kapelici Jožefinuma Zadušnico je opravil dr. Ivan Ahčin, prisostvovali pa so ji številni novinarji s predsednikom udruženja g. Virantom na čelu.

Osrednji odbor sovjetske komunistične stranke je sklican na sejo za 15. februar. Na njej bodo razpravljali o važnih vprašanjih za bodočo boljševiško politiko

LOUIS TRENKER

ki je do sedaj z vsemi svojimi filmi žel senzacionalen uspeh, ponovno briljira v zgodovinskem vefilmu

DANES PREMIERA!

Predstave ob 16., 19., 21. uri.

KINO MATICA Tel. 22-41

OGNJENI VRAG

Njegova partnerica MARIA HOLZMEISTER novo filmsko odkritje, Bertl Schultes, Fritz Kampers

Solarji odhajajo na božične počitnice

Ljubljani, 21. decembra.

Ena zadnjih naredb pokojnega dr. Korošca je gotovo bila ona, s katero je določil čas božičnih počitnic. Določil je, naj božične počitnice trajajo od 22. decembra pa vse do vstetega 10. januarja.

Prisel je tako težko pričakovani božični čas. Čas veselja, čas radosti, ko praznuje vesoljni svet rojstvo Gospodovo. Najbolj pa se veselo tega časa otroci, posebno šolarji. Vesele se prostih dni, ko bodo lahko pohitili na smučanje v naše planine, ko se bodo lahko brezbržno drsali vsak dan do mile volje. Te proste dni bodo glave dijakov za vse, kar po šoli »diši«, zaprte.

Danes je tudi zadnji dan šolskega pouka, zadnji dan skrbi in težav. Nastopile so božične počitnice. Vsak dan bolj so se dekleta in fantje veselili tega dne. In končno je prišel. Videti je, kakor da so dijaki že davno v počitniškem razpoloženju, že nekaj dni so »kar na počitnicah«. V šoli malo sodelujejo. Dijaki, ki so doma z dežele in stanujejo v mestu, pa se božičnih počitnic najbolj vesele. Že nekaj dni hodijo od trgovine do trgovine, kjer prodajajo jaslice in lepo izrezljane pastirčke. Vprašujejo po cenah in izbirajo. Na vsak način hočejo svoje mlajše bratce, ki še platno prodajajo, in tiste, ki še ne morejo v mesto v šolo, razveseliti z novimi pastirčki, z novimi ovčicami in z novimi drevesi. Jaslice je treba pač malo polepsati, ko so pa stare že tako obrabljene.

Ljubljana od včera do danes

Sneg naletava

Mraz je za nekaj stopinj popustil in že smo dobili sneg. Nebo se je poodlačilo, enakomerno sivo je. Zgodaj zjutraj je pričelo počasi snežiti. Sneg je droban in suh. Ceste in ulice so pobeljene, prav tako hrib in dol. Kakor kaže, ne bo nehalo snežiti in pričakovati je treba močnejšega snega, posebno še, če se bo ozračje ogrelo. Smučarji bodo, kakor kaže, le prišli na svoj račun. Snega se vesele pač najbolj dijaki, ki imajo za letošnje počitnice dovolj prosto, tako da se bodo mogli zimskega veselja naučiti do siteda. Danes imajo dijaki tudi zadnji dan pouka, jutri pa se začno počitnice.

Gibanje cen živil od 1. do 15. decembra

Podražitve v zadnjih 14 dneh so v glavnem sezonske značaja, tako pri sadju in sočivju vseh vrst, kjer se je naravno ponudba zelo skrcila, zlasti pri onem blagu, za katerega vlada večje povpraševanje spriču. blizajočih se praznikov — maslo, oranžje, fige, rožiči, orehi itd. — S tem seveda nečemo reči, da bo to povzročilo, da prazničnih popustov. Pri položaju, kakršen je, je več kot verjetno, da se bo vsako sezonsko povišanje skušalo ustaliti na višini, ki jo je doseglo in preiti v trajno povišanje.

V ločeno skupino je šteti izredno močno podražitev čaja (od povprečno 275 din na 400 din). Med penicvitami je omeniti mandeljne in koruzni zdrob.

Ker upošteva ljubljanski indeks prehrane samo poglavitne živilske vrste, pride v gibanju zadnjih 14 dni v njem do izraza samo povišanje cen masla, kavne primesi in fižola. Ta podražitev je potisnila indeks za 0,7% navzgor, napram decembru preteklega leta pa znaša povišanje 37,2%.

Božične razglednice za zimsko pomoč

Trgovine s papirjem in trafike imajo v zalogi božične razglednice, ki gredo hitro v denar. Ker gre dobitek v dobrodelen namen, namreč za zimsko pomoč, priporočamo prebivalstvu, da hiti z nakupom teh božičnih razglednic. Vsakdo naj pokaže, kako se zaveda dobrega namena, ki ga te božične razglednice imajo. Dobri ljubljancani in ostali Slovenci, pridno posegajte po božičnih razglednicah!

OUZD v oktobru 1940

Oktoberski povprečni stalež zavarovancev ljubljanskega OUZD-a je znašal 111.354 oseb, to je za 12.497 delavcev ali 12,64% več kakor v istem mesecu lanskega leta. Glavni vzrok tako visokega letnemu diferencialu je lanskeletni padec članstva zaradi vpoklicev zavarovancev pod orožje in povečana delavnost pri javnih delih v letošnjem letu.

Ob pulitu v trgovini stoje in »mešetarijo«. Morajo mešetariti, ker je v žepu le malo cvenka. In še ta denar so si pritrkali tako rekoč od ust. Denarja je malo, domov pa hočejo prinesiti čim več. Trgovce je tudi malce uviden v pozna tegobe dijakov, posebno tistega, ki je z dežele doma. Fant je zadovoljen, pa tudi trgovci, ki je razveselil mladega človeka. Volk je sit, koza pa cela.

Danes že odhajajo s prvimi vlaki proti domovom. Vse imajo že pospravljeno. Že nekaj dni sem stoji pripravljen kovček v kotu sobe. Tudi vozni listek že ima, preskrbel si ga je, ker ve, da bo danes pri blagajnah na kolodvoru silen naval. Vlak bo zapuhal v mrzli dan.

Domača postaja. Na kolodvoru ga že čakata bratec in sestra. Pristrčno se pozdravijo. To je razlaganja in pojasnjevanja, kako je v mestu v šoli, kako je doma. »Važnega« besedičenja skoraj preveč. In to traja kar nekaj dni.

Ker pa nimajo še nabranega maha, jo bodo mahnilo naslednji dan proti gozdu, proti onim starim podrtim deblom, okoli katerih je tako mehak in debel mah. Tam ga bodo dobili, kolikor ga bodo hoteli.

Tako. Za jaslice je že vse pripravljeno: mah in deska, drevesce je že posekano in stoji v veži, le lepo zaviti zavojčki so ostali še nedotaknjeni tam v predalu omare. Došli »dijak-učenjak« ne mara in noče, da bi te zavojčke kdor koli odprl. Ne dopusti tega. Hoče, da bo radovednost prišla do vrha, da bo potem veselje tem večje.

Povprečna dnevna zavarovana mezda, katere približno odgovarja dejanskemu zaslužku povprečnega delavca, se je dvignila od lanskeletnih 25,24 na sedanjih 30,75 din, to je za 5,51 din ali 21,85%, cena eksistentnih potrebščin samskega delavca se je pa v tem času povečala za 36,82%, poročnega delavca pa celo za 40 odstotkov.

Vzporedno s porastom članstva in delavskih plač se je dvignila tudi celotna zavarovana mezda za 928,812 din.

Seja uprave Zveze industrijev

Počastitev spomina dr. Korošca.

Včeraj popoldne je imela uprava Zveze industrijev za Slovenijo svojo sejo. Predsedoval je g. Praprotnik. Navzoči so bili skoraj vsi člani uprave in njih namestniki.

Preden je prišlo do dnevnega reda, je gospod predsednik s toplimi besedami počastil spomin prerano umrlega predsednika senata in prosvetnega ministra dr. Korošca, voditelja slovenskega naroda. Vsi navzoči so počastili spomin pokojnika s trikotnim »Slavac«. Spominski govor so poslušali stoje.

Iz predsednikovega poročila je razbrati, s kakšnimi težavami se mora Zveza boriti, kje povsod sodelovata. Dejal je, da gospodarski interesi ne upoštevajo raznih gospodarskih vprašanj, vsaj v zadostni meri ne.

Preskrba Slovenije s hrano

Maribor, 21. dec.

Včeraj je bil v Mariboru sestanek Zupanske zveze. Udeležili so se ga župani mariborskega področja, da se pogovore o stanju prehrane v Sloveniji. Sestanek je vodil g. predsednik Zupanske zveze Nande Novak, poročilo pa je podal predsednik »Prevedac« bivši ministar Franc Snoj. G. Snoj je poudaril, da je prehrana za Slovenijo v zadostni meri zagotovljena do nove žetve, zlasti glede žita, masti, olja in sladkorja. Belega kruha sicer ne bo mnogo, pač pa bo dovolj mešanega. Govornik je podal točno sliko organizacije za prehrano in navedel tudi številne težave, s katerimi se mora organizacija boriti. Končno je poudaril pomen prehranjevalnih uradov, katere lahko organizirajo posamezne občine.

Po poročilu se je razvila obširna razprava, na kateri so župani podali pregled o stanju zalog in prehrane v svojih občinah. Župan Spindler je prebral spomenico, v kateri prosijo župani vlado in bana dravske banovine, naj bi storila vse za to, da se Sloveniji zagotovi nemotena prehrana. Obenem svetujejo banu, naj bi vpeljal posebno socialno davščino za bogataše in razne ustanove. V tem vprašanju naj bi se začeli posveti z gospo-

stanejo pohlevni in izgube ves ponesel...

»Toda, če jih pustite le predolgo časa lačne in eestradane, vas lahko raztrgajo...«

Baconovo namigovanje je bilo popolnoma na mestu. Essex je to čisto dobro občutil in vedel, da je beseda točno zadel v živo, tja, kamor je bila naperjena.

Snel je sokolu kapico, plit pa ga je krepko zažgal za roko.

Bacon je nadaljeval: »Bagenala so ubili na Irskem!«

Presenečen je vzkliknil Essex: »Kaj pravite?«

»Da, ubili so ga! Le glej zdaj! Prav zato pa kraljica tudi zahteva, da se vrneš v London! Potrebujete te!«

»Seveda! Ali bi ji mar neumni Raleigh mogel pomagati? Dobro, vrnil se bom!«

Po teh besedah se Bacon poslovil. Pri vratih pa se je enkrat obrne k Essexu in pravi smehljaje se:

»Tako je prav! Takega, pametnega in razboritega sem te v resnici vesel! In etvil bi glavo, da te bo kraljica tudi, ko boš prišel!«

Potem pa odjaha s spremetvom proti Londonu, vesel in zadovoljen, da je tako dobro opravil svojo kočljivo in nerodno nalogo.

Vee kaže, da se bo stvar med Essexom in kraljico konec krajev dala še čisto lepo urediti. Ko bosta skupaj, bosta že znala spet vse lepo napeljati v stari

tir. In od tega bodo imeli korist trije:

Essex, kraljica Elizabeta, v prvi vrsti pa država...

Z rožnatimi mislimi in veselim pogledom v bodočnost prijezdi Bacon v mesto.

Na dvoru vlada napeto razpoloženje. Dvorjani in vsa dolga vrsta petoliznikov ter potuhnenih prilizovalcev in hudobnih spletkarjev je izvedela, da bo Essex prišel spet nazaj v London.

Njegovi nasprotniki, v prvi vrsti Raleigh, očito kažejo svojo vznemirjenost in nezaodvoljstvo nad povratkom nevarnega tekmeča, za katerega so bili že mislili, da so se ga enkrat za vselej odkrijali. Zdal pa kar na lepem, povsem nenadno, tako slabe novice! Tako so razmišljali in kleli nerodno spremembo usode.

Raleigh kar sije v novem, bleščem oklepu. Kraljica mu ga je bila podarila. Marsikdo ga zanj zavidava.

Tedaj pa trobentači oznanijo, da Essex že prihaja.

V dvoru nastane velik nemir. Služabniki tekajo sem in tja, dvorjani se gneto ob vratih, po hodnikih se kar tare radovednega plemstva. Seveda pa so postale vznemirjene tudi ženske. Lepe dvorjanice se popravljujejo, da bi bile videti čim brhkeše. Essex je vendar mož, za katerim se z veseljem ozre vsako da-

OPOZORILO

deželanom za »Sl. koledar«!

Posameznikom z dežele je nerodno izdajati koledar — pač pa zelo radi vidimo če, kdor pride v Ljubljano, vzame vse koledarje za svoj kraj. Le na ta način nam je delo olajšano. Zastopniki, organizirajte, da kadar vaši znanci potujejo v Ljubljano, da pridejo do vse izvide za vaš kraj! »Slovenčev koledar«!

Ugrabljene Sabinke' - še ena nepotrebna ponovitev v naši drami

Na polovici sezone smo že skoraj, pa v naši Drami še nismo prišli v tek tistega sporeda, ki ga je uprava po svojih oglaših in izjavah napovedala za letošnjo sezono. V teh mesecih bi moralo biti v našem gledališču najbolj živo in veselo delo, pa še nismo videli nobene stvari, kjer bi resnično lahko ugotovili, da je delo v naši Drami redno in v pravem teku. Kdor primerja sporede naše Drame z ostalimi gledališči v naši državi v Belgradu in Zagrebu, mora z žalostjo ugotoviti, da smo v Ljubljani padli na najnižjo ploskev.

Značilne za slabost letošnjega dela v Drami so kar zaporedne ponovitve del iz prejšnjih let in sezon. Začelo se je kar v začetku: »Razvalina življenja« — ponovitev, »Pohujšanje v dolini šentflorjanski« — ponovitev, »Revizor« — ponovitev, »Krog s kredom« — ponovitev in sedaj še »Ugrabljenke«. Vmes pa se vrivajo dela odlične šibkosti in kdor je med temi novitetami prinesel delo vsaj krajcar vredno, je lahko kralj nad vinarji, o čemer priča slaba »Vepa Vida«, ki lahko uspeva samo ob taki hoteni ali nehoteni repertoarni politiki.

Toda šalo na stran, kajti zadeva je resnično težavna in nikdo ne mara pojasniti, zakaj letos mimo »Romea in Julije« in »Kovarstva in ljubezni« še nismo dobili nobenega kvalitetnega novega nastudiranega dela na oder naše Drame. Če je že kaj težav, tedaj bi se naj vsaj med bolj redke ponovitve vrnilo kakšno delo iz takozvane »železnega repertoarja« poklicnih gledališč. Letos je bil odziv občinstva največji, toda vtis imamo, da se skoraj nikdo prav ne zmeni za to, kaj naj pride na spored Drame, da o kakem

načrtu sploh ne govorimo, ker ga pri takem razvoju sezone niti biti ne more.

Ne vemo, kdo je za tak spored neposredno odgovoren, da bi ga prišli, zakaj v neki pravdi med gledališčem in našim listom je bilo sodno ugotovljeno, da za dober ali slab spored naše drame ni n. pr. odgovoren dramaturg g. Josip Vidmar, kakor bi po imenu njegove funkcije marsikdo nepoučeni mislil.

Velikega sočutja pa so pri tem delu vredni naši igralci. Lansko leto so listi nekaj pisali o tem, da je bilo treba poseči odločneje v razmere, da so igralci in člani našega gledališča lahko bolj smotno prejemali svoje plače. Letos najbrž tiste mizerije ni več, pač pa se jih oklepa večja in nevarnejša revščina od lanske. V Drami ni zanje pravega dela. Včasih smo bili resnično veseli visoke kvalitete našega igralskega zbora, med posamezniki so bili igralci odličnih razmerij. Toda letos lahko rečemo, da je vse to skoraj splavalo, kajti spored, ki ga morajo letos igrati, pač ni preveč zahteven in nikomur ne da, da bi pokazal vse svoje znanje in sposobnosti. Pri delih, ki so jih morali dosedaj podati v tej sezoni, jim ni bilo treba mnogo misliti na individualno umetniško pot in morebiti na lastno umetniško rast v poslanstvu slovenske gledališke umetnosti.

Ne vidimo, če se da v tem oziru letošnja sezona še rešiti. Na žalost se to ne da doseči niti s kakšnimi uradnimi pripomočki ali pa dopisi. Igralcem ostaja vendarle veliko opravilo, da morajo dati dela, ki so za njihove sposobnosti in njihove razumevanje umetnostnega poslanstva lahko vsaj — žaljiva.

»Ugrabljene Sabinke« pa so sicer plehka komedija, ki bo po svoji tradiciji privlačila mnogo ljudi zlasti v teh mescih. Tempo dela je bil dobro podan, igralci pa so z lahkoto opravili ne preveč zahtevno nalogo.

Trg pred prazniki

Ljubljana, 21. decembra.

Kljub snežinkam, ki so se usipale z neba, je bila na trgu živahna kupčija. Gospodinje so hitele, da se še pred prazniki založe s perutnino, katere je bilo največ naprodaj. Par piščancev je veljal 30 din, kokoš je gospodinja lahko kupila od 25 do 40 din. Po daljšem pogajanju je kupila neka gospodinja tri in pol kilograma težko kokoš za 25 din in je naredila dobro kupčijo. Petelini veljajo od 20—30 din. Kilogram zaklanih piščancev pa velja od 32—36 din, kilogram zaklane kokoši od 27 do 30 din, kilogram rajčega mesa velja 26 din. Če primerjamo te cene z maksimiranimi cenami mesa, vidimo, da se v teh dneh gospodinjim skoraj bolj splača kupiti perutnino, saj stane kilogram prvovrstnega govejega mesa od 16—18 din, drugovrstnega pa od 13—15 din. Prvovrstno telečje meso prodajajo mesarji od 18—20 din, drugovrstno telečje meso pa od 14—16 din. Svinjina velja od 18 do 24 din. Jajca veljajo 2 din.

Mlečni izdelki so se zadnje čase podražili. Liter mleka velja od 2,50—3 din. Kilogram surovega masla prodajajo na trgu od 40—44 din. Čajno maslo je znatno dražje in velja 46—56 din. Kuhano maslo so prodajale danes kmetice na perutniškem trgu kilogram po 44 din. Kilogram bohinskega sira velja 38—40 din, polementalca je po 40 din, prvovrstni sir trapist od 38—40 din, drugovrstni sir trapist pa od 34—36 din. Kilogram sirčka prodajajo od 8—10 din.

Drage bodo letos potice. Kilogram medu velja 36 din, orehova jederca so od 44—48 din, kilogram mandelji od 40—64 din. Tri limone so po 2 din, večje so dražje in plačajo kot po dinarju. Tudi suhe češnje so letos dražje kot so bile prejšnja leta in velja kilogram od 14—24 din. Kilogram fig je od 16—24 din.

V Semeniški ulici je postavljen semenj božičnih okrasov. Za 3 din dobiš majhen zvonec, jasilice, hlevčki so dražji in velja lepo izdelan tudi 15 din. Vendar gre ta kupčija bolj slabo in ljudje raje kupujejo razne ovijače, majice in drugo volneno perilo, ki ga tudi prodajajo sejmarji.

Na Kongresnem trgu je pa gozdno razpoloženje. Prodajalci božičnih dreves si kurijo z okleščeni vejicami in čakajo kupcev. Že nekaj let prodajajo tudi umetna drevesca, ki imajo debele ojačeno z vejami. Ta drevesca so prav prikladna za grobove, saj se ljubljancani radi spomnijo na božični večer tudi svojih rajnih. Večja božična drevesca veljajo od 20—50 din. Pri daljšem pogajanju pa dobiš drevesce tudi ceneje.

NA ZAPOVED

KRALJICE...

FILMSKI ROMAN

»Uboگو moje dete... ubogo malo dete...«

Essex se je pravkar vračal z lova, ko je prijezdil pred dvorec Bacon s svojim spremetvom.

Prisrčno sta se pozdravila. Essex je takoj povabil Bacona malo vetran.

Sedel je na nemirnem konju ter držal na težki rokavici, v katero je bila oblečena njegova roka, lovskega sokola.

Radovedno je gledal v Bacona in pričakoval, kaj mu bo modri državnik povedal.

Bacon je spregovoril kar naravnost; brez ovinkov je dejal:

»Kraljica ti ukazuje, da se vrneš!«

Tudi, če bi bila strela udarila z jasnega neba, ne bi mogel biti Essex bolj presenečen kakor je bil po teh besedah presenečen Essex.

Ko je spet zajel sape, je vzkliknil:

»Kaj, ona mi veleva, zapoveduje mi? Najprej me razžali, potem pa mi še zapoveduje! Naj jo vrag pobere in njene domielice tudi!«

Prestrašeno mu odvrne Bacon:

»Kaj bi rad prišel ob glavo? Pomisli vendar, da govoriš o svoji kraljici!«

»Moja kraljica!...« vzklikne besno Essex... »Pravnikinja walleškega stolnika... Nel... Naj kar zapoveduje, komur hoče! Jaz pa ne grem nikamor! Tu hočem oelati!«

»To bi bilo mnogim na dvoru hudo všeč. Ali nisi slišal nič o tem? Cecil je bil odlikovan! Coke je postal vrhovni sodnik! Raleigh se enoči v veliki milosti! Z vsakim dnem ji postaja ljubši in milejši...«

»Raleigh! Ta krastača...«

»Kupila mu je prekrasen oklep!«

»Praviš, da je v veliki milosti? Tako si dejal, kajne, Bacon?«

»Tako je, da, natančno tako, dragi moj Essex! Tebe ima resnično rada, je pa pomena kakor na svetu pač vsaka ženska... Na to bi moral ti malo bolj pomisliti, ali pa meniš, da ne?«

»Njen pones... phat! Prav nič ni težko vladati nad ženskami in sokoli. Drugačje ni treba človeku napraviti kakor po-čakati, da postanejo lačni... pa epet po-

stanejo pohlevni in izgube ves ponesel...

»Toda, če jih pustite le predolgo časa lačne in eestradane, vas lahko raztrgajo...«

Baconovo namigovanje je bilo popolnoma na mestu. Essex je to čisto dobro občutil in vedel, da je beseda točno zadel v živo, tja, kamor je bila naperjena.

Snel je sokolu kapico, plit pa ga je krepko zažgal za roko.

Bacon je nadaljeval: »Bagenala so ubili na Irskem!«

Presenečen je vzkliknil Essex: »Kaj pravite?«

»Da, ubili so ga! Le glej zdaj! Prav zato pa kraljica tudi zahteva, da se vrneš v London! Potrebujete te!«

»Seveda! Ali bi ji mar neumni Raleigh mogel pomagati? Dobro, vrnil se bom!«

Po teh besedah se Bacon poslovil. Pri vratih pa se je enkrat obrne k Essexu in pravi smehljaje se:

»Tako je prav! Takega, pametnega in razboritega sem te v resnici vesel! In etvil bi glavo, da te bo kraljica tudi, ko boš prišel!«

Potem pa odjaha s spremetvom proti Londonu, vesel in zadovoljen, da je tako dobro opravil svojo kočljivo in nerodno nalogo.

Vee kaže, da se bo stvar med Essexom in kraljico konec krajev dala še čisto lepo urediti. Ko bosta skupaj, bosta že znala spet vse lepo napeljati v stari

klisko oko in vsako nežno srce hitreje

udari. Tedaj pa ob vratih že nastane gneča.

Smeh ozarja obraz Essexu in zaupa-je v kraljičino milost ter ljubezen ga prevzema; vzravnan, s čvrstimi koraki in ponosno dvignjeno glavo stopi v pred-dvorje.

Tu pa zadene ob Raleigha. Nemirna žilica mu ne da miru.

Pri priči se obregne ob Raleigha, kakor hitro ga zagleda.

»Dragi sir Walter! Zares ste veličastni! Kar čudoviti! Bil sem bolan, toda kakor hitro sem slišal o Vašem prekrasem oklepu, sem ozdravel in Vas prišel pogledati!«

Sir Walter mu z obešenjaškim, mračnim izrazom na obrazu odgovori:

»Veseli me, da ste ozdraveli!...«

Essex pa še nima dosti.

»Slišal sem mnogo pohvale o Vas. Ves je srebrni!« so mi pravili. »Premagal je ves svet!« tako so vedeli povedati!«

»Ne ponavljajte te pohvale!«

»Taka me je volja! Oklep je zares prekrasen! Dejal sem sam pri sebi: »Slaven je ta človek! Tega nam je prav zares manjkalo: več srebrnih oklepov bi morali imeti! Sir Walter je uvedel novo modo!«

Ker je to kraljici všeč, sem izdal nalog, naj tudi kraljičina straža dobi srebrne oklepe!«

(Dalje sledi.)

Od tu in tam

V Narodni banki so se dogajale zadnje čase nerednosti, da so dobile nekatere trdke večje količine za izvoz kakor pa druge. Preiskava je ugotovila, da je neka nameščenka banke za nagrado vnašala v sezname napačne količine, katere je potem uvozni odbor odobril. Uradnica je bila v zvezi z neko osebo izven banke. Oba sta bila prijeta in zaprta, proti njima pa teče preiskava. Trdke, ki so se posluževale goljufije, so bile naznanjene finančnemu ministru, ki bo proti njim ukrenilo primerne sankcije. O tem dogodku je Narodna banka izdala posebno sporočilo za javnost.

Zagrebski plinarni primanjkuje črnega premoga. Plinarni ga ima naročeno že dalj časa v Nemčiji, toda premoga doslej še ni. Začeli so zato štediti zalogami in je plinarna najprej omejila dobavo plina za cestno razsvetljavo. Nekatere zagrebske ulice so ponoči v popolni temi. Če pa premoga še kmalu ne bo, pa bodo prizadeti mnogi Zagrebčani, ki si grejejo vodo v svojih kopalnicah s plinom ali pa imajo celo plinske štedilnike.

Južna Srbija od Skoplja pa do Kijeva je skoro vsa zasnežena in zametena. Nobena cesta ni več prehodna in zato je bil ustavljen ves avtobusni promet. Podobno je tudi z železniškim prometom. Zameti so bili tako hudi, da je sneg zasul do streh tudi več hiš na odprtem terenu. Poltniki na avtobusih, katere je snežni metej zalotil med potjo, so preživeli težke ure in velike muke, preden so jih rešili ali bližnji ljudje ali pa orožniške patrulje. Povrh vsega pa je zavladal tudi strašen mraz.

V trgovinskem ministru je bila včeraj konferenca med zastopniki prizadetih ministrstev in predstavniki tovarn olja o cenah olja pri nas. Povod za konferenco je dal ukrep banske oblasti hrvaške banovine, ki je določila za več kot dinar nižjo ceno olja, kakor pa je veljala doslej. Tako je liter olja veljal poprej 20,79 din. poslej pa bo veljal 19,50 din. Predstavniki tovarn so trdili, da je bilo kaj takega mogoče le na Hrvaškem, ker je zagrebska tovarna olja dobila posebne količine material in povrh tega še večje količine bučne peške, dočim tega srbške tovarne niso dobile. Navzlic temu pa so se sprijaznili z dejstvom, da se cena zniža tako, kakor je bila znižana na Hrvaškem.

Bjelovarska občina je prva izmed hrvaških občin rešila vprašanje prehrane prebivalstva. Doslej je, da bo smela doma in v okolici odkupiti vse odvisne količine žita, katere še ni odkupil Pogod, ki ima pravico prisilno odkupovati vse količine žita od pridelovalcev. Tako bo imela občina dovolj žita za prehrano vsega prebivalstva v mestu. Pač pa ima občina večje skrbi z nakupom drv in premoga.

V težki stiski je lesna industrija v Bosni. Ves izvoz lesa v tujino je prenehal in tako so ostale številne žage in industrije brez odjemalcev, ki so bili doslej najboljši kupci bosanskega lesa in lesnih izdelkov. Velike žage so prenehale obratovati, delavstvo pa je ostalo brez dela. Preden je Italija stopila v vojno, je kupila še nekaj šla, potem pa je popolnoma zamrla. Izvoz v Grčijo je zelo omejen, odpadla pa je kot kupec Madžarska, ki je zasedbo dela Erdelja dobila velike gozdne površine, iz katerih se bo sama lahko preskrbovala.

Dvajsetletnica obstoja praznuje filozofska fakulteta v Skoplju. Predlog za ustanovitev filozofske fakultete na srbškem jugu je sprožil leta 1919. tedanji rektor beogradske univerze dr. Jovan Cvijić, ukaz o ustanovitvi pa je izvršil prosvetni minister Pavle Marinković. V 20 letih je na fakulteti diplomiralo 419 študentov. Zavod ima veliko knjižnico, ki šteje danes okrog 40.000 knjig. Izdaja tudi svoj glasnik, katerega je izšlo doslej 20 zvezkov. Sedaj je vpisanih na fakulteti 280 študentov in sicer 144 moških in 136 ženskih. V južni Srbiji pa se sedaj potegujejo, da bi dobila njihova filozofska fakulteta že dopolnilo v tem, da bi se dodal tudi matematično prirodoslovni oddelek, katerega doslej ni bilo.

Vse brezmesne dni je za božične praznike ukinil hrvaški ban dr. Šubašić za ozemlje banovine Hrvaške. Od 23. decembra pa do 8. januarja bodo smeli mesarji klati prašiče in prodajati meso tudi v vseh brezmesnih dneh, prav tako pa bodo smele restavracije in gostinski lokali v tistih dneh prodajati jedi iz svinjskega mesa.

Odkup tobaka letošnjega pridelka je v teku. Najprej je uprava državnih monopolov odkupila tobak od pridelovalcev tobaka v Hercegovini, Crni gori in Dalmaciji, sedaj pa ga je začela kupovati tudi od sadilcev v Srbiji in Bosni. Ker se je letos vse življenje podražilo, je uprava monopolov sklenila povišati odkupne cene tobaka za 40 do 50 odstotkov in plačati sedaj kilogram surovega tobaka po 20 do 40 dinarjev za kilogram. Kakor sporoča monopolna uprava, je doslej izdala za kupljeni tobak okroglo milijardo dinarjev. Ves ta denar je prišel v roke prebivalcem revnih pasivnih krajev naše države, ki jim je tobak skoraj edini vir dohodka. Obenem je uprava monopolov najela za razna dela pri zbiranju tobaka 5800 brezposelnih delavcev in sicer tako, da je prišel iz vsake družine samo po eden do dva.

Posebne vrste načina za pridobivanje sredstev za zimsko pomoč se je poslužila občina v Sabcu. Tamkajšnji župan je sprožil akcijo za prostovoljne prispevke za zimsko pomoč, toda odziv je bil malenkosten. Zato je občina iznašla drugo sredstvo. Uvedla je enostavno prisilno obdavčevanje svojih prebivalcev, ki imajo kaj več premoženja. V mestu so nekateri, ki bodo morali plačati po 9000 dinarjev. Tako bo občina nabrala denar za podpiranje revežev v zimi od tistih ljudi, ki bi lahko dajali, pa se sami nečesto spomniti siromakov v bedi.

11 zdravilišč za jelične je v naši državi. Šest jih odpade na hrvaško banovino, tri na Slovenijo, samo dve pa na ostale dele države. Zaradi tega postaja v srbških javnosti čedalje močnejša zahteva, da se oba obstoječa srbška sanatorija razširita in povečata. Sanatorij v Ligu ima sicer 140 postelj, vendar pa je nameščen v starih in izrabljenih prostorih, ki že več ne odgovarjajo svojemu namenu. Bolniški sklad železničarjev bo zgradil zrakoven sanatorij svoj lastni paviljon, kjer se bo lahko zdravilo 70 bolnikov. Prav tako pričakujejo, da se bodo še druge bolniške blaginje odločile in zgradile svoje paviljone.

Gozdnega čuvaja je do smrti pretolkel tat drv blizu Petrinje. Med ljudmi v tistih krajih se je razpasla navada, da si drva kar kradejo iz tujih gozdov. Ko je Ranković pri takem delu zasačil Stevana Vrsaja, je slabo naložil. Tat ga je napadel s sekuro in mu odsekal roko. Ko se je čuvaj od strašnih bolečin zvil na tleh, ga je tolkel z ušesom sekire, kamor je pač padlo. Dogodek se je odigral ob železniški progi, da ga je videl tudi strojevodja, ki je vlak ustavil in pobral nezvestnega čuvaja. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer pa je revež v silnih bolečinah izdihnil.

Prekrasna filmska umetnina s Karlom Ludvik Diehlom in Marjano Hoppe v glavnih vlogah (Der Schritt vom Wege)

EVICA BRIESTOVA

po istoimenskem romanu slovečega pisatelja Theodorja Fontane. — Predstave danes ob 16, 19 in 21.15 uri! Jutri v nedeljo ob 10.30, 14.45, 17, 19, 21.15 uri! **Kino Union** Telefon 22-21

Letni obračun Umetnostno zgodovinskega društva

Snoči je imelo umetnostno zgodovinsko društvo svoj 17. občni zbor v prostorih narodnega muzeja.

G. predsednik dr. Windischer je začel občni zbor, pozdravil vse navzoče in predlagal, naj se z občnega zbora pošljejo vdanostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. in knezu namestniku Pavlu, ter pozdravna brzojavka ministru dr. Kreku. Zahvalo za dragoceno moralno in gmožno podporo sta dobila še ban dr. Marko Natlačen in škof dr. Gregorij Rožman. — Z enominutnim molkom so navzoči počastili spomin pokojnega voditelja Slovencev dr. Korošca, ki je bil velik voditelj in podpiratelj znanosti in umetnosti.

Sredi vseh tegob in težav, ki vladajo na svetu, je v naši domovini živahno gibanje in delo na polju umetnosti in kulture. V naših kulturnih središčih se vrste vsakovrstne razstave. Jugoslavija je bila letos častno zastopana v Benetkah na biennialni razstavi svetovnega slovesa. Lepo se je postavil tudi slovenski klub neodvisnih, ki je razstavljal tudi v Zagrebu. Umetniki vztrajajo in delajo, čeprav se morajo boriti z velikimi težavami. Slovenci hočemo imeti svojo likovno umetnost. Ponosni smo na njeno sedanje stanje in prepričani, da gre naša likovna umetnost velikemu razmahu in vedri bodočnosti nasproti. V tem hotenju je pa zapopadna velika dolžnost, da vsak po svojih močeh podpiramo in pospešujemo naše živeče umetnike moralno in gmočno. Srečni smo, je dejal g. predsednik, ako pojde naš bodoči napredek v tej smeri naprej do novih pridobitev. Trajno vero imamo v našo bodočnost in nega naše umetnosti naj nam bo naša srčna briga.

Od zadnjega občnega zbora je zaznamovati precej kulturnih prireditev. Lepo napreduje Moderna galerija in vseučiliška knjižnica v Ljubljani, krasen spomenik kralju Aleksandru, pietetne žale mojstra Plečnika, v Mariboru pa prav sedaj dokončana prenovitev mestnega gradu. Po dolgih naporih smo letos v Ljubljani dobili tudi Glasbeno visoko šolo. Za vse to je bilo treba mnogo truda, mnogo napora.

Iz tajniškega poročila naj povzamemo, da se mora društvo boriti z velikimi gmočnimi težavami, posebno pri izdaji Zbornika. Zbornik so pričeli sedaj izdajati v 650 izvodih, prej v 1000, kar je izdajo precej pocenilo. Nič kaj vesel pojav pa ni, ko je v društvu vedno manj članov. Društvo se je udeležilo po svojem zastopniku zborovanja zgodovinarjev na Črni gori pri Ptuj. Društvo je priredilo letos tudi 16 umetnostnih izletov, katerih se je udeležilo 650 izletnikov. Izlete je vodil vselej msgr. Steška.

Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je imelo društvo 21.535 din dohodkov, stroškov pa 28.508 din. Primanklija krije društvo iz dobiroimetja.

Knjižničar je povedal, da prejme društvo razne revije in publikacije iz tujine. Društvo si dopisuje s 14 inozemskimi društvi.

Pri slučajnostih so predlagali, da naj od slej Zbornik izhaja letno 4 krat, ker bi tako svoje članstvo še bolj povežali z društvom, in pocenil publikacijo. Občni zbor je imenoval zaslužnega člana 70 letnega prof. Mateja Sternena za svojega častnega člana. Društvo bo pričelo spet z rednimi predavanji, kot je bilo to pred leti v navadi. Letos bo 10 predavanj, na katerih bodo predavali le poznani naši strokovnjaki.

Novi odborniki umetnostno zgodovinskega društva so: dr. Windischer, dr. Marolt, ga. dr. Majaronova, dr. Stele, msgr. Steska, dr. Mesenel, dr. Ložar, dr. Mikuš in kustos etnogr. muzeja dr. Kos.

Celjske novice

V počastitev spomina narodnega voditelja dr. Antona Korošca bo v nedeljo ob 9 dopoldne v veliki dvorani Ljudske posojilnice žalna slovesnost, na katero vabimo vso celjsko narodno zavedno javnost!

Zanimive izpise celjskega okrožnega sodišča. Celjsko okrožno sodišče je obsodilo po zakonu o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije pekarskega mojstra Mavrina Andreja iz Smarja na 10 dni zapore in 2.200 din denarne kazni, po istem zakonu na 10 dni zapore in 1.200 denarne kazni pekarskega mojstra Grobina Viktorja iz Grlič.

Zanimiva je bila razprava o dogodku 4. avgusta v Slov. Konjicah. Sedlarski mojster Mihelak Viktor je videl ob 10 zvečer na nebesnem svodu sij. Takoj je po svoji gasilski dolžnosti alarmiral gasilce, ognja pa ni bilo. Zato je prišel pred sodišče in bil obsojen na 900 din globe. Mihelak se je pritožil na okrožno sodišče, ki ga je oprostil, ker so tudi priče izdovedale, da so videle nek sij nad konjiškimi gorami.

Zaradi koruznega stroka, ki ga je odtrgala Škorjak Helena iz Predence pri Smarju, na njeni Čujež Marije, je izreko okrajno sodišče v Smarju kazen na 10 dni zapore. Okrožno sodišče v Celju je kot prizivno sodišče sodbo razveljavilo in oprostil Škorjak Heleno. Čujež Marija namreč ni mogla dokazati, da je točno videla Škorjak Heleno, ko je lomila strok.

Žalni zbor na dr. Koroščevem grobu ob vsakem vremenu

Žalni zbor, ki je napovedan za danes zvečer na grobu voditelja Slovencev dr. Korošca, bo ob vsakem vremenu in prav tako bo šla baklada iz mesta na pokopnikov grob.

J.C. Mayer,

Hiša

manufakture, Ljubljana

največja izbira tekstilnih novosti

Po mrzlem nov snežni val v Sloveniji

Ljubljana, 21. decembra.

Pri vremenskih pojavih vlada neka tajinstvena zakonitost, ko se vrste dobe raznih pojavov v primernih in določenih presledkih. November se je v Sloveniji poslovil tako, da je nam poslal obilico mokrega snega, ki je kmalu izginil. Decembar se je nato 11 dni uveljavil z mrzlim valom, ko je dosegla najnižja jutranja temperatura tako-le do -10°C in je vladal prav znošen, za zdravje deloma prijeten mraz. Dne 11. decembra je iz ruskih step pridrvel čez Karpatse močan snežni val v Slovenijo. Poprej je bila zemlja zmazana in suha. Padlo je mnogo, do 10 cm suhega snega, ki se je obdržal.

Snež je naletaval nekaj dni. Nato je pritisnil v Slovenijo nov mrzli val, toda znatno močnejši, ko oni v začetku decembra. Včeraj smo doživeli najhujši mraz. Poročila iz raznih krajev so kratko javljala stanje mraza. Najnižja temperatura se je gibala med -12° do -21° C. Tudi na Notranjskem je bil prav salamsko hud mraz, kjer je začela divjati poleg tega še burja. Mraz je delno oviral železniški promet. Prva posledica je bila, da so vlaki prihajali v Ljubljano z več-

Športne vesti

Hašk : Ilirija. Nocoj ob 20 nastopi na ledeni ploskvi pod Cekinim gradom Haškovo hokejsko moštvo. Moštvo zagrebških igralcev je prav za prav sestavljeno iz igralcev iz Siska in je ojačeno z nekaterimi inozemskimi igralci. Postava Haškovega moštva, ki bo nocoj nastopila proti državni hokejskemu prvaku naši Iliriji, je naslednja: Holupek, Berghauer, Popovič, Pötzl, Hemmerling, inž. Knebl, Galeki, Starčević, Kovačič, Mauer in Skrtič. Najznamenitejši igralce zagrebških hokejistov je stari poljski reprezentativni igralec Hemmerling, ki je leta 1932 v Lake Placidu zastopal poljske državne barve v hokeju. Prav tako je leta 1932 nastopil v Lake Placidu tudi Galeki.

Državni prvak naša Ilirija gre kljub temu v borbo kot favorit. Prav gotovo pa se obeta nocoj in jutri dopoldne lepa športna borba dveh najboljših moštev v hokeju v državi. Vstopnina znaša 15 din, za člane in vojake pa 10 din.

Medklubsko prvenstvo v slalomu. Akademski športni klub razpisuje v nedeljo 22. decembra ob 11. uri medklubsko prvenstvo v slalomu na Črnem vrhu nad Jesenicami. Tekmovanje bo za prvenstvo dam, gospodov in moštev, ki ga tvorijo trije prvoplasirani. Tekmovanje se vrši po pravilih SZSZ in imajo pravico tekmovanja vsi člani včlanjenih klubov. Prijave se sprejemajo 22. decembra do 10. ure v koči ASK Gorenjec na Črnem vrhu. Prvoplasirani dami, gospodu in moštvi poradi ASK krasne, umetniško izdelane diplome ali plakete. — ASK

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer sko stanje	temperatura v °C		Relativna vlažnost	Oblačnost od 0-10	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		naš večer	naš jutri				m/m	vrsta
Ljubljana	774.1	-8.0	-9.4	85	10	0	0.1	snež
Maribor	774.1	-10.0	-10.0	95	10	0	—	—
Zagreb	771.9	-10.0	-10.0	96	10	0	—	—
Belgrad	771.4	-7.0	-10.0	90	10	0	—	—
Sarajevo	773.1	-5.0	-7.0	90	0	0	7.0	snež
Vis	764.0	5.0	-2.0	70	5	NE ₃	—	—
Split	763.6	8.0	1.0	40	1	NE ₃	—	—
Kumbar	762.8	8.0	3.0	55	5	NE ₃	—	—
Zirje	763.1	3.0	0.0	60	5	NE ₃	—	—
Opuzovo	762.2	10.0	3.0	45	1	NE ₃	—	—

Vremenska napoved: Večinoma oblačno in zmerno mrzlo vreme. Ponekod bo snežilo. Najvišja toplota zraka na letališču —14.2 stop. C.

Koledar

Danes, sobota 21. decembra: Tomaž.

Nedelja, 22. decembra: Demetrij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjina 5; mr. Kural, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Mestno zdravniško službo bo opravljal od 6.00 bote od 8 zvečer do ponedeljka do 8 jutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Fran, Srbska ul. št. 7/L, telefon št. 36-41.

Maturanti III. drž. realne gimnazije v Ljubljani iz leta 1930 so poklonili namesto venca na grob umrlemu tovarišu Borisu Zirovniku ob priliki desetletnice mature po gospodu ing. Lapajnetu »Domu slepih v Ljubljani« 400 din. Za plemeniti dar se društvo iskreno zahvaljuje.

Jutri vsi, ki ste prijatelji smeha, zabave in veselja, v frančiškansko dvorano, kjer priredijo slovenski skatli burko v štirih dejanjih »Pardon, pomolac. Igra bo igrana prvič v Ljubljani. Nabavite si vstopnice v predprodaji, pripeljite s seboj tudi vaše otroke. Začetek ob 8.30 popoldne. Cene običajne.

»Kralj z nebac v frančiškanski dvorani. Frančiškanska prosveta M. O v Ljubljani bo uprizorila o božičnih praznikih E. Gregorinovo igrano »Kralj z nebac. Prva uprizoritev bo na sveti dan, 25. decembra, ob 5. popoldne, druga 26. decembra ob 3. popoldne, tretja istega dne ob 8. zvečer, četrta v nedeljo, 28. decembra, ob 5. popoldne, vselej v frančiškanski dvorani. Za deželске obiskovalce je možen povratek z večernimi vlaki, zlasti na dan 26. decembra za predstavo ob 3. popoldne. Vabimo vsa ljubljanska in tudi okoliška prosvetna društva in katoliško občinstvo, da si to lepo delo ogledajo in vstopnice pravočasno preskrbe v predprodaji pri tvrdki A. Sfiligolj, Frančiškanska ulica 1.

Darujte za starološki »Dom slepih«, zavod za odrasle slepe! Cekovni račun št. 14672, »Dom slepih«, Ljubljana.

Naročniki »Slovenskega doma! Naročite »Sloven-čev koledar« po 18 din. Naročila bomo sprejemali le do 1. jan. 1941. Za nenaročnike velja 28 din.

Umetniški razglednice, ki jih je založila Prosvetna zveza, zahtevajte po vseh trgovinah in trafikah. Razglednice so umetniško delo slovenskih slikarjev. Predstavljajo nam svetovnočni dogodek, kakor ga je zamislil slikar Layer. Druge predstavljajo poklonitev Treh kraljev, po sliki J. Šubica. Srite smisel za slovensko umetnost. Naročajo se tudi pri Prosvetni zvezi v Ljubljani.

Slika dr. Antona Korošca mora priti v sleherno slovensko hišo. Kjerkoli se zbirajo naši ljudje, naj bo na steni slika našega narodnega voditelja. Zato je Prosvetna zveza založila velike slike v bakrotisku v izmeri 53x66 cm in se naročajo pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7. Cena v prednaročilu 30 din.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke

IVAN LEGAT

Ljubljana, Prešernova 44
Maribor, Vetrinjska 30

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer

Sobota, 21. decembra: »Strivalnice«. Red B. Nedelja 22. decembra ob 15. uri: »Lepa Vida«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ponedeljek, 23. decembra: Zaprti. Turek, 24. decembra: Zaprti.

Sreda, 25. decembra ob 15: »Mali lord«. Mladinska predstava. Znižane cene. — Ob 20: Romeo in Julija. Izven. Znižane cene.

OPERA — začetek ob 8 zvečer

Sobota, 21. decembra: »Grof Luksemburški«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Nedelja, 22. decembra, ob 15. uri: »Angel z avtom«. Mladinska opereta. Krstna predstava. — Ob 20. uri: »Carmen«. Izven. Gostovanje altistke E. Karlovice.

Ponedeljek, 23. decembra: »Friderikac«. Red Sreda. Gostovanje tenorista J. Gostiča.

Turek, 24. decembra: zaprti.

Sreda, 25. decembra, ob 15. uri: »Friderikac«. Izven. Gostovanje J. Gostiča. — Ob 20. uri: »Fidelio«. Izven. Znižane cene.

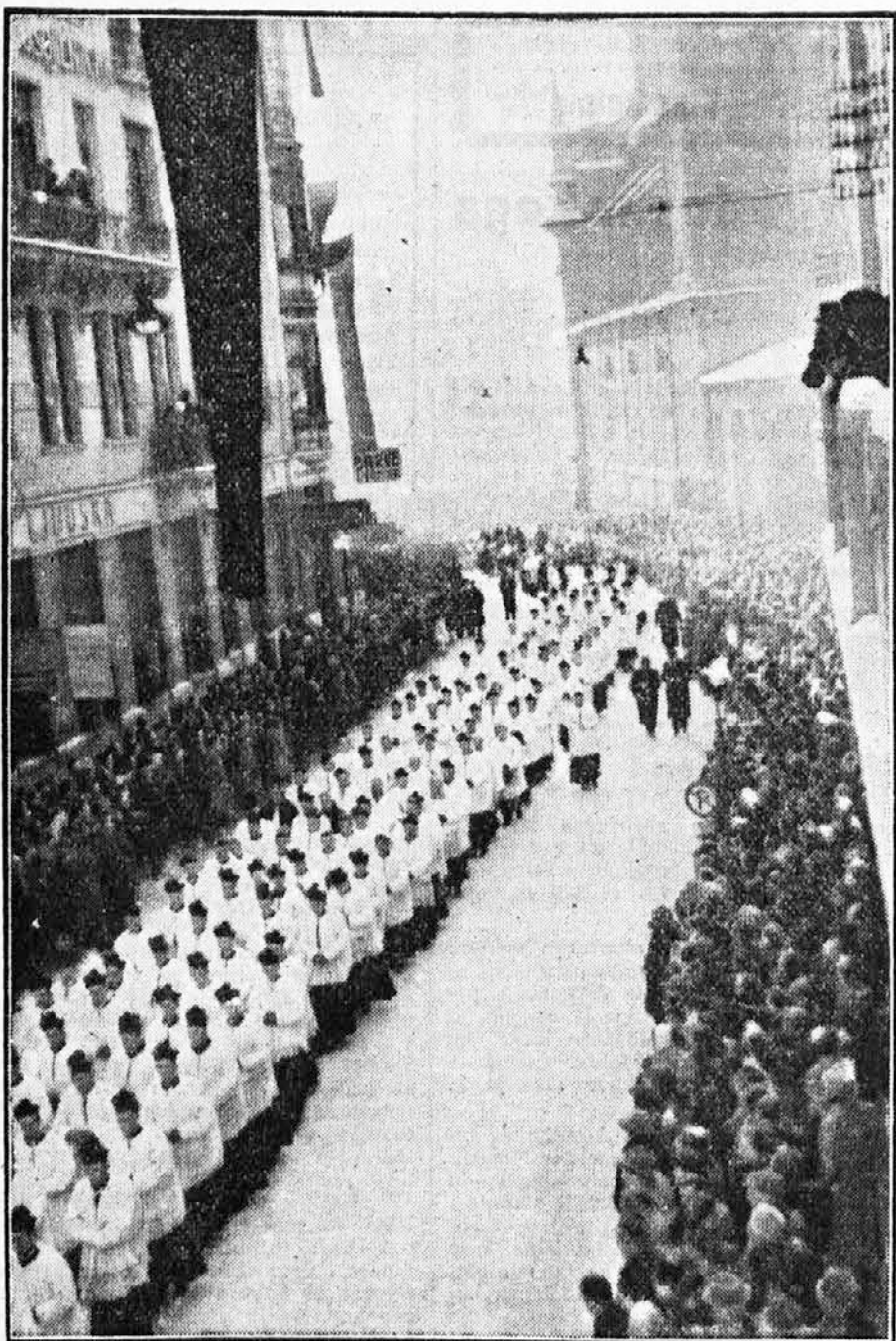
Četrtek, 26. decembra, ob 15. uri: »Angel z avtom«. Mladinska opereta. — Ob 20. uri: »Vesela zena windsorske. Izven.

Petek, 27. decembra: zaprti.

Mariborsko gledališče

Sobota, 21. decembra ob 20: »Na cesaričin ukaz«. Znižane cene.

Nedelja, 22. decembra ob 15: »Petrčkove poslednje sanje«. Ob 20: »An dnu«. Znižane cene. Zadnji. V korist igralskega pokojninskega sklada.

S pogreba pokojnega voditelja Slovencev; duhovščina moli v sprevodu.

Romunska vlada je prepovedala izvažati belo moko, sladkor, alkohol, krompir, rastlinsko olje, čebulo, riž, čaj in kavo.

Količina sovjetskega petroleja, ki ga dobiva Nemčija večinoma rase in se neresnično poročila, da bi Sovjeti ne dajali Nemčiji nič več tekočega goriva, javlja nemški poročevalski urad.

O odstavitvi romunskega zunanjega ministra poroča italijanska agencija Stefani, da taka sprememba ne more pomeniti, da bi se bila spremenila tudi zunanja politika Romunije.

Med romunskim in bolgarskim tiskom se je začel oster prepir o tem, kakšna nasilja sta izvajali Bolgarija in Romunija nad manjšinami, ki sta se morali po znani dunajski razsodbi preseliti iz južne in severne Dobruže. Po pisanju obojega tiska je vedno vsega kriva samo nasprotna stran.

Japonska na Kitajskem ne vodi imperialistične vojne in sploh nima proti Kitajski kakih napadalnih namenov, temveč hoče na temelju pravice rešiti vsa vprašanja na Daljnem Vzhodu. To bo delala tudi naprej, ker želi, da se mir uradi. Japonska in Združene države bi morale skupno preprečiti vsak spopad na Tihem morju, je govoril japonski zunanji minister Macuoka pred nekaj dnevi.

Iz Alzacije so zdaj izgnali vse sumljive ljudi, zaradi česar se lahko začne sodelovanje Alzacianov pri obnovi, kakor si jo je zamislil voditelj Nemčije Adolf Hitler, poročajo alzaški listi po končanem prisilnem presejanju Francozov iz te pokrajine.

Fašistovski prispevek v prvem obdobju sedanje vojne je bil zelo pomemben in učinkovit, zlasti v diplomaciji, politiki in častni karstvu po različnih evropskih prestolnicah. Zato sta italijanski in nemški narod prepričana, da se bo vojna končala z njuno zmago, piše Berliner Lokal Anzeiger po poročilu agencije Stefani.

Škoda po letalskih napadih v Angliji in Nemčiji

Znani ameriški radijski poročevalci Warren Irving, ki se je pred kratkim vrnil iz Nemčije v Ameriko, sodi, da so angleški letalski napadi na Nemčijo onesposobili 30 odstotkov nemške industrije.

Med drugim pripoveduje, da je videl v Hamburgu razdejane cele predele v luki. Na lastne oči se je prepričal o veliki škodi v industrijskih podjetjih v Porurju in okrog Kölna.

Bil je v obeh prestolnicah, v Londonu in Berlinu, ter je dejal, da angleška letala napadajo samo vojne in industrijske objekte v Nemčiji. Prepričan je, da zaradi tega, ker nemška mesta niso zavarovana z baloni kakor je London in nekatera druga industrijska mesta v Angliji, nad tako nezavarovanimi mesti se lahko spuste letala zelo nizko in z gotovostjo zadenejo nameravane cilje.

Kar pa zadeva moralo prebivalstva, sodi ameriški radijski poročevalci, da je v Angliji na večji višini kakor v Nemčiji.

Obrambni ukrepi ob irski obali

Dublin, 20. decembra. Reuter: Irski minister za narodno obrambo je odredil, da naj se pristanišči Galvey in Sligo na zahodni irski obali postavita pod vojaško nadzorstvo. Doda, da je ta odredba samo naoglaševanje ukrepov za primer morebitnega vdora. Izredne obrambne ukrepe so izdali za vso irsko obalo. Že od julija meseca so irska pristanišča Dublin, Cork, Kingstown, Brisdarty in Delfvil pod stalno vojaško kontrolo.

Francija je doživela poraz. Še zmeraj pričakuje mirovne pogodbe. Notranjo neslogo med Francozi bi utegnil sovražnik izkoristiti in Francija bi bila spet premagana. Zato morajo Francozi prenehati z neprijaznim presojanjem sedanje politike ter složno korakati v boljše življenje, pišejo francoski listi z ozirom na notranjo opozicijo v Franciji.

Morska trava – nova tekstilna surovina

Tkanine iz nje niso razjedljive in ne gore

Angleški znanstveniki so po dolgih raziskavanjih prišli do novega izuma, ki bo po vsej verjetnosti zrevolucioniral tekstilno industrijo in tekstilno trgovino po svetu.

Ta novi izum omogoča predelovati morsko travo v tekstilno-industrijske namene. S to novo tekstilno industrijsko surovino bo odslej mogoče izdelovati razne tkanine in platno visoke kvalitete. Nova tkanina bo posebno prikladna za izdelovanje nogavic, toplega perila in za izdelovanje raznega drugega pletenega blaga.

Ta nova tekstilna surovina vsebuje 20 do 30% algijske kisline in ne reagira ne na alkalne

snovi. Nova tkanina tudi ni gorljiva, kar ji daje še posebno važnost.

Novo tkanino so izdelali že po dveh letih temeljitih naporov.

Najboljša trava, ki jo bodo uporabljali za novo blago, je vsekakor ona iz Hebridov. S Hebridov izvozijo vsako leto okrog 40.000 ton te trave. Ta količina je doslej zadovoljevala vse potrebe. Sedaj bodo vse bolj na široko gojili to travo, ki bo donasala Hebridom tujo lepe denarce. Ta izum je pripomogel, da bo imela Velika Britanija doma dovolj surovin za izdelovanje blaga in da bo počasi postala docela neodvisna od tujine.

Na Sredozemskem morju gre za milijarde angleškega cesarstva

List »Daily Telegraph« je prinesel članek, v katerem obravnava vprašanje, kakšen pomen ima Sredozemsko morje za angleško strategijo.

Pomen Sredozemskega morja je v tem, da je osnovna pot za zveze med deli britanskega imperija. Mislili so, da bi v primeru, če bi bila ogrožena Indija ali Avstralija, poslali lahko hitro iz Anglije pomoč.

V sedanji vojni pa se je položaj Sredozemskega morja čisto spremenil. In to zaradi vojnih ciljev.

Angleški prvi cilj je ta, da Anglija podpre Egipt, Grčijo in Turčijo ter prepreči, da ne bi padla nafta na Srednjem Vzhodu v roke sovražnika. Če imajo Angleži Suez in Egipt, potem lahko preprečijo svojim nasprotnikom pristop na kopnem in morju k oporiščem v Vzhodni Afriki. Sredozemsko morje pa je važno tudi zato, ker nudi Angliji oporišča za ofenzivo proti Italiji. Toda Sredozemsko morje sedaj ni več pot, ampak bojno prizorišče. Od Londona do Sueza je okoli 18.000 km. Od Durbana do Sueza je 7200 km, od Freemantla v zahodni Avstraliji 8000 km in od Sidneja 10.000 km. Srednji vzhod je prostor, kjer razvijejo svojo delavnost vsi deli cesarstva vzhodno in

južno od Sueza. Te države imajo na razpolago mnogo sredstev. Surovin imajo v izobilju in je skoraj ni stvari, ki bi jim jo bilo treba uvažati od drugod.

Proizvodnja tovarov v teh državah je znašala leta 1937 od 33 do 50% britanske proizvodnje. Indija izdeluje danes sama 90% vojaških potrebščin in izvažajo orožje, razstreliva ter opravila v Anglijo. Avstralija izdeluje skoraj vse potrebne orožje in strelivo. V tovarnah dela 150 tisoč delavcev in letna vrednost izdelkov znaša 80 milij. funtov (16 milijard dinarjev). Južna Afrika dela razstreliva, granate, bombe, motorna vozila vseh vrst in tudi oklepne vozove.

Ladjedelnštvo se je razvilo po vseh državah vzhodno in južno od Sueškega prekopa. Tudi Indija ima ladjedelnice za graditev ladij do 12.000 ton. Podobno ladjedelnice delajo zdaj v Melbournu v Avstraliji. Prvi rušilec vrste »Tribal« so spustili pred kratkim v morje. Vse te dežele so tudi podvojile število industrijskih delavcev.

Te države bodo porabile prihodnje leto za vojno 265 milij. funtov. Toda to še ni ves napor. Avstralija in Indija sta dobili velika naročila iz Anglije.

Dvesto kitov je naredilo samomor

Čudna skupinska samomorilna besnost pri največjih sesalcih zemlje

Pred mesecem dni je nekega popoldneva pomorski nadzornik pokrajine Darling v južni Afriki sporočil v Capetown, da je v zalivu Grotta in Sea Spray veliko število poginulih kitov. Ravnatelj pomorskega urada je to nenavadno vest sprejel s smehom in je dejal, da so to pripovedke. A vseeno se je odločil, da odpotuje v Darling. Še pred odhodom je dobil telefonsko sporočilo, da leži v zalivu nad 200 mrtvih kitov. Ta vest se mu je zdela nemogoča, ker tako velikih jat teh vrst sesalcev ni niti v Antarktiki.

Se isti dan so bili v že imenovanem zalivu. Z velikim začudenjem so gledali trupla mrtvih kitov, ki so ležala na kamniti obali. Na nekaterih krajih je bilo po pet kitov drug vrh drugega. Zdelo se nam je, da jih je orjaška roka pograbila ter naložila drugega na drugega. Nekateri, do 30 m dolgi, so ležali do 60 m daleč od morja. Vsa obala v dolžini dveh morskih milj je bila pokrita s kiti.

206 mrtvih kitov

Strašen je bil pogled na 206 mrtvih kitov. Za ogled vseh kitov so potrebovali celo uro. Posebno pozorni pa smo postali, ko smo videli dva največja, ki sta ležala 60 m od obale. Živali sta se morali pognati iz vode z neverjetno močjo, posebno zaradi tega, ker štrle iz vode pred obalo skale. Poklicali so ribiče. Ribiči so si ogledali kite in najstarejši med njimi, ki živi že nad 35 let v tem zalivu, pripoveduje: »Okoli devete ure prejšnji dan sem stal pokraj svetilnika in gledal v morje. Čeprav ni bilo vetra, vendar je bilo morje precej razburkano. Po dvajsetih minutah sem nenadno opazil več kitovih hrbtov, kako štrle iz vode. Živali so plavale v razdalji treh milj. Nastel sem jih že nad 150. Ravno sem nameraval steči v vas, da pokličem ribiče, ko opazim, da so se živali obrnile proti obali.

Skok 40 metrov na suho

Za kratek trenutek sem jih izgubil iz vida, ker je na tem mestu morje zelo globoko. Kmalu za tem so se kiti v široki niti bližali obali. Vse to hitreje so plavali proti bregu, nakar se je zgodilo nekaj, česar ne bom nikdar pozabil. Nekaj kitov se je pognalo visoko v zrak in padlo 40 in še več metrov daleč na obalo. Drugi so zdrsnili čez steno in obležali na zemlji. Dva kita sta se posebno visoko po-

gnala v zrak, letela sta kakor ogromni granati in padla daleč od brega na tla. Ves ta prizor je trajal četrte ure.

Takoj sem stekel h kmetom, kamor so prihitali tuji moji tovariši. Morje je bilo zelo razburkano. Nekaj kitov se je še premetavalo po obali.

Ravnatelj skoraj ni mogel verjeti! Če ne bi bil videl mrtvih kitov pred seboj, bi mislil, da si je ribič vso to pripovedko izmislil.

Po povratku v Capetown je dva dni pozneje ravnatelj prirodoslovnega muzeja imel predavanje o samomoru kitov. Med drugim je povedal:

Samomori v skupinah

Že nekoliko let opazujejo prirodoslovci, da se kiti mečejo na obalo in tam poginjajo. Gotovo se je to tudi dogajalo poprej, pa ljudje niso tega opazili. Leta 1927 se je vrglo na Škotsko obalo 50 kitov. Leta 1928 je na podoban način poginilo 108 kitov v južni Afriki v Simenstownu. Preiskali so vse samomorilce in ugotovili, da so vsi zdravi. Niso našli nobenih organskih motenj in tudi želodci so bili polni.

Ko se je po leta 1930 vrglo na obalo pri Zanzibaru 87 kitov, se je začela znanost bolj zanimati za te prikazni. Iz tega so nastale razne domneve. Ena teh je naslednja: Ko so se živali pri Zanzibaru pognale na obalo, je vlekel zelo močan jugozahodni veter z brzino 102 km na uro. Veter je nosil s seboj pesek, ki je padal v morje. Nekateri trdijo, da je pesek prišel v dihalne organe kitov in da je povzročil pri živalih nekakšno agonijo. Zaradi silnih bolečin so živali pobesnele in se vrgle na obrežje.

Nasprotno pa je bilo na Škotskem. Tu ni bilo vetra, morje je bilo mirno. V začetku so mislili, da jih preganjajo druge živali. Na koncu pa so spoznali, da je samomor pri teh živalih v navedi. Če skoči na kraj voditelja skupine, se poženejo vsi kiti za njim. Najstarejši kiti so skočili poslednji iz vode.

Teden dni pozneje, ko so bili kiti že odstranjeni, so še enkrat pogledali obrežje, kjer so ležali kiti. Obala je bila posuta z velikim kamenjem in čermi. Tri kilometre proč pa je bilo obrežje peščeno. Na peščnem delu obrežja se kiti niso hoteli pognati na suho, najbrž so se zbal, da jih morje ne potegne spet v vodo...

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Po vrnitvi iz Sovjetske Rusije, konec maja, sem jo bil bil poklican v Holandijo. V začetku junija sva se dobila v Amsterdamu, kjer se je ustavila v hotelu »Des Pays Bas«. Ker sem jaz imel sedež v Haagu, kar je bilo za pogosta srečanja predaleč, sem jo nagovoril, naj se preseli v Scheveningen. Stori la je tako ter živela tam v juniju in juliju 1937. Proti koncu julija sem jo naročil v Pariz, kjer se je ustavila v hotelu »Lutetia« na boulevardu Raspail.

Med ljudmi, ki sem jih predstavil Spiegelglassu, je bil agent čisto posebnega daru, mlad Belgijec, ki naj bi v naslednjih tednih igral usodno vlogo. Bil je moj najzaupnejši pomočnik pri mnogih nenavadnih nalogah in se je pobilje spoprijateljil z mojo rodbino. Fanta sem imel zelo rad, prav tako pa tudi moja žena.

Pripravljaj sem zdaj vse, da bi 21. avgusta odpotoval s parnikom »Bretagne« v Moskvo. Od trenutka, ko se je sprožila Reissova zadeva in še ko sem bil v hotelu »Napoleon«, sem opažal, da me »senčijo«, nadzorujejo. Ko je prišla moja žena z otrokom in smo se preselili v Passy, je to senčenje postalo še nadležnejše. Žena ga je opažala celo, če je šla z otrokom na sprehod po parku.

To je bilo seveda Spiegelglassovo delo. Žena, ki ji ni bilo dobro, je zaradi teh nadležnosti še bolj zbolela. Razen tega pa je

otrok dobil oslovski kašelj. Ko se je bližal dan mojega odhoda, je bilo gotovo, da bom moral družino pustiti tam. Poskrbel sem, da bi lahko čez nekaj tednov prišla za mano v Moskvo.

S potnim listom na ime Schönborn sem okoli sedmih prišel na postajo St. Lazaire, da bi se odpeljal z osmim vlakom v Le Havre, kjer sem hotel stopiti na ladjo za Leningrad. Deset minut pred odhodom vlaka, ko sem bil že oddal prtljago in sedel v oddelku, je planil noter pomočnik pariškega agenta GPU. Dejal mi je, da je ravno prišla brzojavka iz Moskve z novimi navodili, po katerih naj ostanem v Parizu.

Gledal sem nejeverno, toda trenutek pozneje je ves zasopel prišel nekdo od mojih lastnih ljudi s sporočilom o drugi skrivni brzojavki enake vsebine. Prosil sem, naj mi brzojavko pokažejo, pa so dejali, da je pri Spiegelglassu. Dal sem spet izložiti prtljago ter zapustil vlak ravno v trenutku, ko je vozil s postaje. Po glavi mi je šinilo, da so vso stori jo z odpoklicem vpriporili samo, da bi me preizkušali in videli, ali bom res odpotoval v Sovjetsko Rusijo. V tem primeru sem skušnjo prestal.

Toda jaz sem jim to nagajanje temeljito zameril. Ta trenutek me je prevzel sklep, da ne bom naredil samo konca službi, temveč, da se tudi nikdar več ne bo vrnil v Stalinovo Rusijo.

To noč sem romal križem po mestu Parizu čisto sam in se boril z vprašanjem, ali naj grem nazaj ali ne.

Prihodnje dni sem se ubadal s premišljevanjem, zakaj neki so moj odhod zadnje minuto odložili. Ali mi je hotel Stalin dati še eno priliko, da dokazem svojo zvestobo?

Toda vohunjenje za mano so ojačili tako, da se je čutilo. 26. avgusta zvečer sem šel s svojim belgijskim pomočnikom in njegovo ženo v gledališče, kjer je neka sovjetska skupina igrala v poslovlili

predstavi pariškega gostovanja »Sovražnik« Maksima Gorkoga. Sedel smo v drugi vrsti. Med prvim predelkom se je neka roka dotaknila moje rame. Obrnil sem se. Pred mano je stal Spiegelglass s nekaj tovariši in mi svetoval:

»Lahko se peljete s temi umetniki na naši lastni ladji. Jezno sem ga pogledal in mu dejal, naj nikar ne skrbi zame. Rekel sem:

»Odpotoval bom, kadar bom tako daleč.«

Opazil sem, da je Spiegelglass s tovariši kmalu nato izginil z gledališča. Brzojavil sem v Moskvo, da se bom vrnil z rodbino tja, brž ko bo otrok ozdravel.

27. avgusta smo se preselili v Breteuil, ki leži kaki dve uri od Pariza. Tam smo mirno živeli kak teden in otrok si je opomogel.

Ko sem 5. septembra odprl pariški »Matine«, sem dobil v njem brzojavko iz Laussaneja, v kateri je bilo poročilo o skrivnostnem umoru Čehoslovaka Hansa Eberharda. Torej so Ignaca Reissa le ujeli!

Švicarska policija je s pomočjo holandskega poslanca Sneevlieta in Reissove vdove z omembe vredno spretnostjo raziskavala več mesecev. Poročilo o vsej zadevi je bilo objavljeno v Parizu pod naslovom »Umor Ignaca Reissa«, napisal ga je Pierre Tesné. Po nadaljnjih policijskih raziskavanjih so ugotovili naslednja dejstva:

V noči na 4. september so tik ob poti, ki drži iz Laussaneja v Chablans, našli truplo moža, starega kakih štirideset let. Imel je pet krogel v glavi in sedem v telesu. Mrlje je v rokah trdno držal kosom sivih las. V žepu so našli potni list na ime Hansa Eberharda in železniški listek za Francijo.

V torek: Beg pred komunističnimi morilci.